

Trojúhelník úspěšného publikování: strategie, prozíravost a zaměření na detail

Pravidlo „publikuj, jinak zahyneš“ je každodenní součástí života vědce. Poradíme vám, jak uspět.

Tak jako kdekoli jinde na světě, i v České republice je úspěch vědeckých pracovníků při publikování jedním z kritérií pro udělování grantů, rozhodování o povýšení či přidělení omezených zdrojů. Několik kvalitních článků publikovaných v předních mezinárodních periodikách může vědce posunout o další stupeň v kariéře, a naopak odmítnutí článku může jeho kariéru ukončit dříve, než vůbec začala. Stručně řečeno, pravidlo „publikuj, jinak zahyneš“ (z anglického „publish or perish“) je každodenní součástí života vědce.

Prozíraví vědci, kteří publikují v časopisech s vysokým impakt faktorem, vědí, že jejich úspěch není otázkou štěstí či náhody. Uvažují strategicky a promýšlejí věci do posledního detailu. Uvědomují si, že není povinností časopisu jejich článek publikovat a že vydání článku jim nezajistí ani vynikající úroveň jejich vědecké práce.

Strategie úspěšného publikování začíná u samotné vědecké práce. Široce uznávaní vědci pracují na výzkumech, které jsou zajímavé a přitahují pozornost. Jejich články prezentují práci, která je originální a zajímavá. Ve svých výzkumech kladou otázky, jež mají obecnou platnost a které jsou důležité pro kolegy ze stejného a případně i z jiných oborů, a zároveň na tyto otázky dávají odpověď.

Článek byste měli začít psát v okamžiku, kdy stanovujete cíl a plán výzkumu. Koncipovat text a současně provádět výzkum je efektivní i logické. Můžete sice namítnout, že je tím preferováno publikování na úkor vědy, jenže

vědecké poznatky mají hodnotu pouze tehdy, dozví-li se o nich i ostatní. Pokud od studie neočekáváte cenné výsledky, pak vůbec nemá smysl ji provádět.

Cílové periodikum je třeba vybrat pečlivě a včas. Každý vědec chce publikovat v časopise s vysokým impakt faktorem, to by ale nemělo být jediným kritériem výběru. Míříte-li příliš vysoko, ztratíte spoustu času, který jste přitom mohli využít k tomu, abyste se dostali do vhodnějšího periodika. Pokud naopak míříte příliš nízkou tím, že zvolíte časopis, v němž je snadné publikovat, podceňujete svou práci. Zvažte, pro jaký okruh čtenářů je článek určen. Zvolíte-li zcela nesprávný časopis (a tedy i nesprávný

okruh čtenářů), maříte čas a plýtváte svými cennými vědeckými poznatky.

Vědecký pracovník musí číst spoustu literatury ze svého oboru (i z oborů příbuzných). Pomůže mu to při výběru nejhodnějšího časopisu pro vydání článku. Navíc se seznámí s důležitými tématy a otázkami, na které by se měl, resp. neměl při výzkumu zaměřit, a zjistí, jaké jsou požadavky redaktorů daného periodika. Pokud na vašem pracovišti nemáte dostatek relevantních časopisů, zkuste se poptat mezi kolegy nebo se obraťte na jiné instituce. Spoustu informací lze najít také na internetových stránkách vydavatelů časopisů. ▶

Strategický přístup k publikování textu znamená, že...

- pracujete na důležitých výzkumech, které přitahují pozornost;
- kladete v textu závažné výzkumné otázky a odpovídáte na ně;
- koncipujete článek současně s přípravou plánu výzkumu;
- k publikování zvolíte nejhodnější periodikum;
- plně dodržíte pokyny daného periodika pro autory;
- uspořádáte text logicky, v každé části uvedete jen informace, které tam opravdu patří;
- napíšete text jasně a výstižně;
- věnujete náležitou pozornost referencím;
- spolupracujete s kolegy při vzájemném hodnocení práce;
- využijete odborné redakční služby;
- napíšete přesvědčivý průvodní dopis;
- pozitivně a zdvořile reagujete na všechny připomínky recenzentů;
- hodně čtete literaturu daného oboru (i souvisejících oborů);
- usilujete o to, abyste byli v odborných kruzích dobře známí.

Impakt faktor

Ukazatel, který je třeba používat uvážlivě

Impakt faktor („*impact factor*“) periodika je index vycházející z frekvence, s níž je „průměrný“ článek publikovaný v daném periodiku citován v jiných vědeckých publikacích za rok nebo za určité období. Tento ukazatel vytvořili pracovníci amerického ústavu The Institute for Scientific Information (Ústav vědeckých informací, nyní Thomson Scientific). Tento ústav vydává jednou ročně *Journal Citation Reports*, kde jsou zveřejňovány hodnoty impakt faktoru jednotlivých periodik.

Impakt faktor je nástroj obecně používaný při výběru periodik pro knihovny odborných pracovišť. Citované časopisy obsahují obvykle články, které mají v odborných kruzích větší dopad, a těší se proto zájmu většiny vědeckých pracovníků. Inzerenti se impakt faktorem řídí při rozhodování, kde zveřejnit svou reklamu. Impakt faktor se stále častěji používá při hodnocení produktivity jednotlivých vědeckých pracovníků a institucí a přihlíží se k němu i při nabídkách na kariérní postup a přidělování finančních prostředků.

S impakt faktorem je třeba zacházet uvážlivě, protože výpočet indexu i citovanost ovlivňuje řada aspektů. Impakt faktor není neomylnou známkou kvality časopisu ani publikovaných vědeckých článků. Například specializovaný časopis s nízkým nákladem nikdy nedosáhne velkého impakt faktoru – bez ohledu na to, jak dobrý výzkum publikuje. Pokud však mají nízký náklad všechny časopisy v daném oboru, pak je lepší posuzovat relativní pozici tohoto časopisu v rámci srovnatelných periodik.

Impakt faktor se i přes své nedostatky stal široce uznávaným ukazatelem kvality periodika, a to díky svému obrovskému záběru (9 000 vědeckých časopisů z 60 zemí), dostupnosti a objektivitě. ■

Společnost **English Editorial Services** se specializuje na redigování a korektury článků z oblasti tzv. *life sciences*, které jsou určeny k publikování ve vědeckých časopisech. Další informace najdete na webu www.EnglishEditorialServices.com.

► Nesmírně důležité je precizní zpracování článku tak, aby splňoval kritéria cílového časopisu. To znamená, že je třeba si z webu příslušného časopisu stáhnout pokyny pro autory a pak se jimi důsledně řídit. Většina časopisů okamžitě odmítne každý článek, který podstatnou měrou nerespektuje jejich požadavky na obsah, strukturu, rozvržení a délku textu, standard angličtiny, reference, zkratky a odbornou terminologii.

Velmi kvalitní periodika se budou zabývat pouze velmi kvalitními články. Text proto musí být dobře napsaný, dobře uspořádaný a musí projít redakčními úpravami na vysoké úrovni. Chcete-li zvýšit na maximum pravděpodobnost přijetí článku, musí být úroveň angličtiny vysoká. Žádný redaktor časopisu nebude trávit čas opravami textů napsaných špatnou angličtinou.

Styl textu by měl být výstižný a logický, s neustálým zaměřením na hlavní téma. I když bude článek nevyhnutelně obsahovat určité množství terminologie, měli byste se vyhnout nadbytečnému používání odborného slangu. Dvě nebo tři krátké věty jsou obecně lepší než jedno dlouhé souvětí. Jelikož větší pravděpodobnost publikování mají dobře napsané články, prozíraví vědci se snaží zlepšit si své dovednosti v psaní textů i znalosti angličtiny.

Je třeba se smířit se skutečností, že standardním jazykem špičkového vědeckého publikování je angličtina. Styl vědeckých textů i způsob prezentování informací, které používá anglicky mluvící vědecká komunita, však může být poněkud odlišný od zvyklostí v jiných zemích. Tyto odlišnosti lze nejlépe poznat a pochopit pozornou četbou a studiem uznávané vědecké literatury v angličtině.

Není-li autor rodilým mluvčím angličtiny, musí si dávat velký pozor i na to, aby jeho článek neobsahoval třeba jen pouhý náznak plagiátorství. Lidé v anglo-americkém světě jsou na to mnohem citlivější než v jiných kulturách. Bude-li mít redaktor nebo recenzent pocit, že autor článku překročil hranici mezi nevinným vypůjčením informací a plagiátorstvím, nebude chtít s takovým textem mít nic dočinění.

Autor, jehož rodným jazykem není angličtina, by si měl před zasláním článku do časopisu zajistit jeho odbornou redakci a korekturu. Je rozumné plánovat na to dostatečné prostředky již předem, například při podávání žádosti o grant.

Při výběru redaktora mějte na paměti, že „rodilý mluvčí angličtiny“ není synonymem pro „odborného redaktora“ a už vůbec ne pro „odborného redaktora vědeckých článků“. Jazykové školy i restaurační zařízení v České republice jsou plně rodilých mluvčích angličtiny, kteří mají obvykle velmi chabé znalosti anglické gramatiky (a ještě méně se orientují ve vědeckém výzkumu). Mají-li za úkol článek opravit, obvykle jej svým zásahem ještě zhorší.

Skvělá věda nevzniká v izolaci. U vědeckých metod a poznatků je nesmírně důležité, aby byly důkladně přezkoumány, což je i jedním z hlavních důvodů publikování. Je dobré požádat kolegy, aby před zahájením výzkumu posoudili výzkumný plán a aby zhodnotili i první a poslední návrh článku před jeho zasláním do časopisu. K případné kritice vašich kolegů byste měli být otevření a vnímaví a měli byste jim také vyjít vstříc a posoudit na oplátku jejich práci. ►

► Před přípravou článku se nezdráhejte kontaktovat redaktory časopisu. Mají sice hodně práce, ale jsou zvyklí s autory diskutovat. V řadě časopisů používají ve fázi před přijetím článku určité nepovinné postupy. Budete-li mít již v této fázi zpětnou vazbu od redaktora, ušetříte čas, vyhnete se frustraci (zvláště pokud se dozvíte, že váš článek není pro dané periodikum vhodný), a navíc budete schopni napsat dobrý text hned napoprvé.

Článek byste měli danému periodiku odeslat přesně podle příslušných pokynů (obvykle e-mailem). K textu připojte stručný, ale přesvědčivý a působivý průvodní dopis. Měl by obsahovat výstižný přehled klíčových bodů vašeho výzkumu a důvody vaší snahy posunout současný stav poznatků

vpřed. Můžete také navrhnout redaktorovi vhodné recenzenty, kteří dané téma dobře znají.

Přijatý článek bude téměř vždy nutné do určité míry upravit. Bude moudré, pokud v této fázi zaujmete pozitivní postoj, budete mít neustále otevřenou mysl a obrníte se hroší kůží. Pamatujte, že i recenzenti většinou chtějí, aby byl váš článek publikován. Smyslem jejich připomínek je zlepšení úrovně textu, nikoli osobní útok na vás. Na připomínky recenzentů byste měli vždy reagovat pozitivně, důsledně a zdvořile. K opravenému článku připojte podrobný popis řešení jednotlivých připomínek. Pokud jste se výjimečně některými návrhy recenzenta nezábývali, měli byste své rozhodnutí přesvědčivě zdůvodnit.

Nebude-li váš článek vybraným periodikem přijat, nenechte se odradit. Stává se to i nejlepším vědcům. Den nebo dva počkejte, až se s odmítnutím vyrovnáte, a pak v úsilí o publikování článku pokračujte. Buďte objektivní a z každé rady si vezměte ponaučení. V mnoha případech stačí jen přehodnotit volbu časopisu. Po vyřešení všech slabých stránek, na které recenzenti upozornili, můžete text přepracovat a zaslat do jiného periodika.

Úspěch vědeckého publikování dnes závisí nejen na tom, co znáte, ale i na tom, koho znáte. Vědecký pracovník si proto musí vytvářet síť mezinárodních kontaktů, což znamená komunikovat a spolupracovat s kolegy v jiných zemích, účastnit se konferencí, působit jako recenzent a spolupracovat na dobrovolné bázi s profesními organizacemi v oboru. ■

Podmínka publikování – dokonalost každé části textu

Všechny vědecké texty mají stejnou základní strukturu: název, jméno autora či autorů, stručný obsah, úvod, metodiku, výsledky, diskusi a reference. Zní to sice jednoduše, ale je v tom možné nadělat spoustu chyb.

Název a stručný obsah jsou první (a možná jedinou) částí textu, kterou bude redaktor nebo recenzent číst. Musí být proto napsány přesvědčivě, aby přitáhly pozornost čtenáře. Každé slovo by v nich mělo mít svůj smysl.

Stručný obsah by měl být sepsán až nakonec, kdy už článek znáte natolik dobře, že jej můžete odříkat v podstatě z paměti. Pro obsah máte obvykle k dispozici 250 slov, která byste měli dobře využít. Uveďte pouze zásadní prvky studie – tedy cíle, hlavní výsledky, klíčové otázky k diskusi a závěr, zároveň však jasně zdůrazněte, co nového článek přináší.

Autorem (nebo autory) článku by měla být osoba, která připravila plán výzkumu, provedla analýzu a celý průběh sepsala. Není zde vhodné vyjmenovávat například všechny členy výzkumného týmu. Jejich jména mohou být uvedena v části Poděkování (Acknowledgments).

V úvodu jsou uvedeny důvody, proč byla studie provedena. Měla by zde být položena závažná výzkumná otázka a následně uvedena příslušná literatura podporující důležitost otázky i celého výzkumu. Často se stává, že je tato část příliš dlouhá. Úvod by neměl obsahovat obšírný popis minulosti daného tématu, a neměla by zde být vyjmenována ani veškerá literatura, kterou si autor na dané téma obstaral.

Část týkající se metodiky obsahuje popis, jak byla studie provedena. Zde je vhodné uvést všechna relevantní kritéria, strategie vzorkování, způsoby sběru dat, použité přístroje a analytické metody. Poněvadž všechny výsledky kvalitní vědecké práce by měly být opakovatelné, nezapomeňte na sebemenší okolnost, která by mohla skrýt případné nedostatky metodiky a zabránit opakování vašich výsledků. Jak vyplynulo z průzkumu, v němž byly před několika lety zjišťovány důvody odmítnutí článků lékařskými periodiky, většina problémů se vyskytuje právě v části týkající se metodiky.¹

Následuje část určená pro výsledky studie. V ní jsou předkládány nejdůležitější nové poznatky, avšak bez jejich interpretace či dalšího rozboru. Měly by zde být uvedeny skutečně všechny výsledky. Tedy i ty, které závěr výzkumu sice nepodporují, ►

¹ Hlavními závěry této studie bylo zjištění, že „důvodem odmítnutí rukopisu jsou často nedostatky v plánu studie a málo podrobné informace v části týkající se metodiky“ a že „úroveň většiny rukopisů lze zlepšit tím, že se rozšíří prostřední dvě části (metodika a výsledky) a zkrátí se první a poslední část (úvod a diskuse)“. Daniel Byrne, „Common Reasons for Rejecting Manuscripts at Medical Journals: A Survey of Editors and Peer Reviewers,“ *Science Editor* (březen–duben 2000): 39–44.

► ale pomáhají při interpretaci a mohou vést ke zlepšení při dalších výzkumech. Výsledky lze prezentovat formou textu, tabulek nebo schémat, které by však neměly obsahovat stejné informace. Velké soubory dat lze přehledně shrnout pomocí tabulek, schémata umožňují zobrazit trendy a podkladové modely. Jejich smyslem je srozumitelná prezentace výsledků, avšak jsou-li zpracovány špatně, spíše než k porozumění přispějí k dezorientaci čtenáře.

Část pro diskusi je určena k interpretaci (ne však opakování) výsledků na základě relevantní a aktuální literatury. Právě v této části musí být jasně zodpovězeny výzkumné otázky, které autoři kladli v úvodu článku.

Jsou zde uvedeny také silné a přiznány slabé stránky výzkumu i jeho důsledky pro budoucí práci.

Všechny výše uvedené části by měly být dobře uspořádány, informace v nich by se neměly opakovat a měly by logicky vést k odpovědím na výzkumné otázky.

Za hlavním textem následují reference. Výzkumní pracovníci jich často uvádějí příliš mnoho a nevěnují dostatečnou pozornost tomu, zda jsou všechny reference vhodné a zda jsou uvedeny správně. Často se stává, že citovaná literatura neobsahuje informace, které jsou ve vědeckém článku naznačeny. Občas také autoři uvedou reference jiným způsobem, než požaduje cílový časopis, nebo několika různými způsoby či dokonce s překlepy a jinými chybami. ■

Máme společný cíl: vydání vašeho článku

Cílem společnosti English Editorial Services je dosáhnout toho, aby byly vědecké články našich klientů publikovány v nejlepších mezinárodních periodikách. Domníváme se, že kvalitní věda si zaslouží pozornost čtenářů na celém světě. Náš redakční tým s jedinečnými odbornými znalostmi pomáhá vědeckým pracovníkům překonat překážky, kterým někdy musí v rostoucí konkurenci v oblasti vědeckého publikování čelit.

Hlavními oporami redakčního týmu jsou redaktor pro oblast life sciences Kevin Roche a hlavní redaktor Gale A. Kirking. Oba mají dlouholeté zkušenosti s vědeckým výzkumem, přípravou rukopisů i jejich publikováním. Jednou z hlavních specializací firmy je oblast tzv. life sciences, která pokrývá všechny druhy biologických věd, lékařský, veterinární a farmaceutický výzkum i problematiku zemědělství a životního prostředí.

Dr. Kevin Roche, CSc. pochází z Velké Británie. Titul kandidáta věd v oboru zoologie získal na Akademii věd České republiky. Před nástupem do společnosti English Editorial Services pracoval ve farmaceutickém průmyslu jako kontrolní a testovací specialista a poté jako ekolog u britských a českých státních i nestátních organizací. Je členem IUCN Species Survival Commission a je také žadatelem hodnocitelem článků přijatých k publikování uznávanými mezinárodními periodiky. Dr. Roche publikoval velké množství článků jak sám, tak i ve spolupráci s jinými vědci.

Gale Kirking získal titul bakaláře věd v zemědělské žurnalistice na College of Agricultural and Life Sciences, University of Wisconsin-Madison. Deset let pracoval jako zemědělský novinář, mezi jeho specializace patřila interpretace a popularizace základního a aplikovaného zemědělského výzkumu.

Po svém přesunu do Evropy působil v oblasti investičních analýz a konzultací, přičemž byl odpovědný mimo jiné za farmaceutický a potravinářský průmysl.

Při zpracování každého vědeckého článku postupujeme standardním způsobem: článek redigujeme tak, aby dokonale splňoval požadavky časopisu, v němž jej klient chce nechat otisknout. Dbáme na to, aby byl dodržen požadovaný formát, jazykový styl i počet slov. Kromě toho také v potřebné míře ověřujeme, zda jsou správně uvedeny odborné termíny, latinské výrazy a reference.

Na vědeckém textu obvykle pracují dva naši redaktoři. První redaktor provede redakční úpravy (a případně i překlad) textu v rozsahu dohodnutém s autorem. Druhý redaktor provede závěrečnou redakci textu a korekturu.

V průběhu redigování textu s klientem aktivně komunikujeme. Pokud si nejsme jisti, zda jsme něčemu správně porozuměli, nebo máme-li pocit, že je potřeba text významnějším způsobem upravit, připojíme k textu poznámky s navrhovanými změnami, a pak je pouze na autorovi textu, zda změny provede. ■

Kontaktujte nás

Rádi vám poskytneme bližší informace o redigování vědeckých článků a našich dalších službách.

Elektronickou verzi tohoto zpravodaje v češtině a angličtině najdete na našich webových stránkách v sekci Ke stažení.

ENGLISH

EDITORIAL

SERVICES

English Editorial Services, s.r.o.

Černopolní 57, 613 00 Brno

Tel: +420 545 212 872

www.EnglishEditorialServices.com

gale@EnglishEditorialServices.com